Prenumerationsvillkor:
För helt år ..... 12:—
» fjärde kvartal ..... 6:—
» halvt år ..... 4:—
» tredje kvartal ..... 3:—
» en månad 0:80
Lösnummer 10 öre.

Redaktör och utgivare:
GUST. SVEDMAN.

Gotlänningen.

Tidning för Gotlands Län och Stad.

Annonspris:
12 öre före och 10 öre efter texten.
Särskild bogård plats 15 öre mm.

Utgives: Måndagar, Onsdagar
Fredagar och Lördagar.

Tryckt hos Gotlänningens tryckeri 1930.

N:o 53 | Lördagen 5 April | 1930.

Sophie Maria Victoria, född prinsessa av Baden den 7 augusti 1862, förmälden med dåvarande kronprins Gustaf av Sverige och Norge den 20 september 1881 och upptog som drottning på Sveriges tron den 8 december 1907.

Mellan 1862 och 1930 ligga år rika på skiftande, minnesrika händelser. Prinsessan, som av ödet kotades att bära drottningkronan i det avlägsna nordanlandet, har under den tid, som avunnit, förstått att i hög grad tillvinna sig ett helt folks vördnad, kärlek och sympati.

»Tänk och tig, känn mera än du visar, böj dig för Gud — och förbli dig själv.» Dessa tankevärda ord voro inristade på det skrivbord, drottningen erhöll som konfirmationsgåva av sin moder, och det förefaller, som om detta tänkespråk sedan blivit bestämmande för hela hennes liv och gärning. Helgjuten till karaktär och sinne, omutlig i sin rättskänsla, varm i sin kärlek till land och folk och trogen sina ideal, så framstår för oss den nu bortgångna landsmodren.

Trots att drottningen nästan hela sitt liv varit besvärad av ohälsa, som tvingit henne att långa tider uppsöka mildare klimat, har hon ständse varit verksam och närt en den varmaste omtanke om sitt land och dess folk.

Redan strax efter sin första ankomst till sitt nya fädernesland var dåvarande kronprinsessan i färd med åtgärder för välgörande ändamål. Detta blev upptakten till en storartad verksamhet i kärlekens och det godas tjänst. Och detta trots sjuklighet och därmed förenade svåra lidanden samt långa perioders tvungen bortovaro i främmande land.

Drottningen har i sin kärleksverksamhet visat prov på en beundransvärd outtröttlighet och framstående förmåga att uttänka och genomföra de åtgärder, som varit nödvändiga. Det skulle föra alltför långt att dröja vid alla de institutioner, bakom vilkas arbete drottning Victoria stått hjälpande och stödjande. Bland sådana, som legat hennes hjärta närmast, må nämnas »Drottningens centralkommitté», som på hennes initiativ bildades i augusti 1914 och vars uppgift var att organisera den enskilda hjälpverksamheten under världskriget. Det är många små barn i Sveriges land, som blivit bekända genom det arbete drottningen och hennes hjälpare utfört, det är många spanska sjukane och barnförlamningens offer, som fått hjälp. För ölandsbefolkning har hon visat ett särskilt intresse och har från Solliden utfört en vacker hjälpverksamhet bland behövande och sjuka på ön.

Med varmaste intresse har hon även följt de svenska nordhygdernas förhållanden och tagit del av de svårigheter, som ödemarksbefolkningen ibland måste kämpa med. I innerlig medkänsla för de lidande har hon långt oftare än den stora allmänheten har sig bekant bringat hjälp och bistånd.

Att räkna upp ända flera av drottningens livsverk, skulle föra oss alltför långt. Hennes allt omfattande kärleksverksamhet räcker även till sådana institutioner och konstsanatoriet vid Barkåkra, Nordiska föreningen i Köpenhamn, Föreningen Sveriges Flotta m. fl.

Drottning Victoria hörde ej till dem, som eröfra en snabb och allmän popularitet. — först så småningom men då så mycket djupare och fastare vann hon sitt folks fortroende och tillgivenhet genom sitt goda hjärta och sin ädla forskarkaraktär. Därför har Sveriges folk med stort deltagande följt henne i hennes svåra sjukdom och sörjer nu och lämnas närmaste över hennes bortgång.

Smärdrag ur drottningens vardagsliv.

Många rörande smärdrag berättas om hur vår avlidna drottning funnit vägen till människornas hjärtan. Ja, som säga.

Drottningen var ju som bekant mycket intresserad av husliga angelägenheter och ofta hände det under hennes första år i Sverige, att hon personligen ingrep i hushållsmaskineriet. När fru Lotten Edholm på 1880-talet började sina lektioner för damer — de första i sitt slag — var dåvarande kronprinsessan Victoria mycket intresserad och överraskade en dag med ett besök. Hon kom oanmäld. »Låna mig ett förkläde», sade hon till fru Edholm och började göra i ordning en deg. »Kaksorten ifråga döptes till Victoriakakor», berättar fru Edholm.

Drottningen var i bästa mening folklig, hon var majestät i varje tum, men hennes umgänge med de underordnade präglades av okonstlad naturlighet. När hennes hälsa tillät det, övervakade hon också personligen de arbeten, som hon föranstaltat. Hon hade en klar och öppen blick för allt och alla, och omgivningen har mer än en gång haft anledning förvåna sig över hur hon räckte till så överallt. Det kunde gälla daglönarens hustru och dennas nyfödda barn. Drottningen kom själv och gratulerade modern och gav den nyfödda en sparbankabok.

— Kan han inte få heta Gustaf? frågade hon därvid på det försynta sätt som var henne eget.

Drottning Victoria glömde aldrig en visad vänlighet. Därpå finnas otaliga exempel och hon hade att rent underbart minne för personer och händelser. Hon följde i tankarna sina kära pensionärer i ölandshemmet, där hon förresten brukade uppträda som anspråkslösheten själv. Hon talade med bönder på bönders sätt och med lärde som på latin». Posten som en gång inviterades på lunch till henne under en Romvistelse hade ej fruck med sig, råkade i bryderi och lät drottningen få veta anledningen. Hennes svar var genast färdigt: »För poeter ges det undantag. Var välkommen i bondjour!»

De som stått drottningen nära veta, att hon blott av nödtvång lämnade sitt land för att uppsöka varmare luftstreck och att den tanken ofta plågade henne, att man hemma i Sverige måhända trodde, att hennes resor berott på hugskott och längtan efter omväxling.

Ett par strofer ur Daniel Fallströms dikt till kronprinsessan Victoria bevisa motsatsen:

»Din stämma vexad mig så enkelt sade,
hur hemlös du dig fann i prunkfullt Rom,
hur kärt ditt hem i hörnan Nord du hade,
hur bittert veta, att din plats vitel tom.»

Drottningens sista år.

Drottningens sista år ha varit en ständig kamp mot den sjukdom, som slutligen ledde till hennes bortgång. Hon hade redan några år lidit av kronisk luftrörskatarr, då den första bulletinen från hennes sjukdom utfärdades den 11 juli 1925. Drottningen befann sig då på Solliden och var nedsatt till krafterna samt hade på grund av luftrörskatarr med temperaturstegring måst under några dagar ligga till sängs. De senaste dagarna hade tillståndet förbättrats så, att hon den 11 juli åter kunde vistas uppe. Ett par veckor senare firades som bekant Visby domkyrkas 700-årsjubileum, vilket bevistades av konungen och drottningen. Drottningen deltog även delvis i en resa på den gotländska landsbygden samt åsåg ståndsmilitärens defilering och torde då ha överansträngt sig. Efter hemkomsten till Solliden från Gotlandsvistelsen utfärdades en bulletin den 30 juli, enligt vilken drottningen under Gotlandsbesöket besvärats av lindrig hjärtsvaghet med oregelbunden hjärtverksamhet men därefter blivit något bättre. På läkarens inrådan måste hon i fortsättningen iaktta försiktighet.

Den följande vintern medförde en försämring av tillståndet, och på nyåret 1926 måste läkarna tillråda vistelse i ett mildare klimat än vårt. Den bulletin, som före avresan offentliggjordes, var av följande lydelse:

»H. M. Drottningen, som sedan några år lider av kronisk luftrörskatarr (bronchitis exsudica plus bronchiectasia), har sedan vinterns inbrott varit försämrad med ökad slembildning och starkare hostretning. Drottningens hjärta, som under sistlidna sommar visat symptom på svaghet, har däremot något förbättrats, men fordrar alltjämt stor försiktighet. På grund av försämringen av lungsjukdomen samt på grund av att drottningens krafter äro mycket nedsatta, anse vi det nödvändigt att Hennes Majestät inom den närmaste tiden avreser till varmare klimat.»

Drottningens utlandsresa, som kom att bli långvarigare än man beräknat, anträdde den 15 januari direkt till Rom. I medio av februari reste hon till Capri, resans slutmål. Mot slutet av mars meddelades, att hennes hälsotillstånd var otillfredsställande och de första dagarna i april ingick det lugnande meddelandet, att tillståndet icke var på något vis oroande. Samtidigt reste konungen till Capri för att besöka sin gemål. Den 31 maj meddelades, att tillståndet fortfarande icke var tillfredsställande, men att drottningen likväl hoppades kunna anträda hemresan den 1 juni. Första delen av hemresan gick tillfredsställande, men i Heidelberg måste drottningen intaga sängen för omkring två veckor på grund av anfall av hjärtsvaghet. Först den 26 juni inträffade drottningen på Solliden efter en resa, som läkaren betecknade som ansträngande. Hon måste intaga sängen, och de följande bulletinerna voro omväxlande hoppingivande och oroande. Hon besvärades av svår hosta och anfall av hjärtsvaghet.

I ett av förste livmedikus Munthe i slutet av augusti utsänt meddelande heter det, att drottningens tillstånd långsamt förbättrats så, att hon efter över två månaders sängliggande kunde sitta uppe och även gå något omkring i rummet. I september reste drottningen till Baden-Baden, då en vistelse i Sverige under den kallare årstiden ansågs absolut utesluten. I Baden-Baden behandlades drottningen på sanatoriet Brenner och hennes tillstånd undergick därunder någon förbättring. I början av november fortsattes resan till Rom, där drottningen dagligen kunde tillbringa någon timme ute. Prins Wilhelm tillbringade julen hos sin moder och enligt den vid årsskiftet utfärdade bulletinen »ynites den lilla förbättring, som inträtt i drottningens hälsotillstånd, alltjämt fortfara.

I februari 1927 lästes i tidningarna, att en glädjande förbättring inträtt i drottningens tillstånd. Kronprinsparet hade besökt Rom, och drottningens tillstånd ansågs ha varit tillfredsställande under besöket. Lungsjukdomen hade påtagligt påverkats i gynnsam riktning av klimatet. Varje tanke på vistelse i annat än ett sydligt, varmt och soligt klimat var dock fortfarande utesluten. I mitten av februari besökte konungen sin gemål och forsatte sedan till Nizza. Enligt en bulletin den 9 mars var drottningens tillstånd trots den relativa förbättringen fortfarande allvarsamt. Den 28 mars meddelade förste livmedikus Munthe, att drottningen var feberfri och vistades uppe en stund varje dag. Hon var alltjämt svår i Rom tills hon i halva maj reste till Mainau för att tillbringa sommaren där. Den ansträngande resan till o. från Sverige var utesluten detta år. Under drottningens vistelse i Mainau gjordes konungen att besök hos henne.

I slutet av september reste drottningen till Capri för att därefter tillbringa vintern i Rom i sin nyförvärvade villa, d. v. s. Villa Svezia, inom vars murar hon nu slutat sina dagar. Den första bulletinen efter ankomsten till Rom meddelade, att tillståndet var ungefär oförändrat och att hon kunde vistas uppe endast en del av dagen. Den 7 februari 1928 ankom konungen till Rom och fortsatte efter några veckor till Nizza. Den 3 april anlände konungen och herrgen av Västerbotten till Villa Svezia, och samtidigt meddelades, att drottningens hälsotillstånd under senare tiden varit mindre tillfredsställande. Såvida ingen förbättring inträdde, var det därför mycket osäkert, om drottningen kunde resa hem till konungens 70-årsdag, den 16 juni. Några dagar senare, blev det definitivt bestämt, att drottningen icke skulle komma hem till konungens födelsedag.

Den 29 maj reste drottningen till Baden och ett par dagar därefter meddelade läkarna, att hennes hälsotillstånd de senaste veckorna något förbättrats och att de under sådana förhållanden icke ansågo sig böra motsätta sig hennes livliga önskan att resa till Stockholm. Den 11 juni kom drottningen till Stockholm. Hon var ganska medtagen efter resan och tvungen att hålla sig till sängs. På konungens födelsedag kunde hon vistas uppe några timmar och från ett fönster i slottet åse medborgarhyllningen på Borggården. Den spontana hyllning, som därvid ägnades drottningen av de samlade skarorna, grep henne djupt. Denna hyllning var ett avsked — det var sista gången hennes folk fick tillfälle att hylla och hälsa henne, innan hon återvände till Södern för att icke mera återkomma.

Sommaren tillbringade drottningen på Drottningholms slott. Avsikten var att bo en del av sommaren på Solliden, men hennes hälsotillstånd medgav icke resan dit. Enligt ett meddelande den 30 juli hade drottningen sedan sin hemkomst haft upprepade anfall av njurstenskolik, vilka i hög grad nedsatt hennes krafter. Symptomerna från lungorna voro tämligen oförändrade, hostan plågsam och ihållande och temperaturen periodvis något stegrad. Hon var fortfarande sängliggande.

Följd av prins Wilhelm lämnade drottningen Stockholm den 20 augusti 1928 på aftonen. Den 7 augusti hade hennes födelsedag firats i stillhet på Drottningholm. Avsikten hade varit att konungen skulle följa drottningen på resan till Baden, men den 9 augusti ingick meddelande att drottningens broder, storhertigen av Baden Friedrich II avlidit 71 år gammal, och konungen reste samma dag till begravningen. Konungen inväntade i stället drottningen i Baden. Hennes tillstånd var under vistelsen i Baden tämligen oförändrat och hon var för det mesta sängliggande. I början av oktober for hon till Rom för att tillbringa vintern där.

I januari 1929 reste konungen till Rom. En bulletin daterad den 27 jan. meddelar, att drottningen under de sista veckorna varit mestadels sängliggande. Slemavsondringen i högra lungan hade icke obetydligt ökats och hostan var synnerligen ansträngande med ofta upprepade anfall av andnöd. Pulsen var dock tillfredsställande och temperaturen normal. Två månader senare meddelades, att drottningens hälsotillstånd den sista månaden varit jämförelsevis mera tillfredsställande än förut. I början på juni reste drottningen till Mainau för att tillbringa sommaren där. I en kort före avresan från Rom utsänd bulletin hette det, att drottningen under de sista veckorna nästan dagligen kunnat åka ut en kortare stund men var fortfarande sängliggande större delen av dagen. De kroniska symptomerna voro tämligen oförändrade men hostan ihållande och periodvis mycket ansträngande, anfallen av andnöd dock mindre ofta påkommande. Enligt ett meddelande från Mainau d. 21 juli voro drottningens mycket nedsatta krafter något förbättrade men hon måste fortfarande förbli sängliggande. Den 2 augusti reste konungen till Mainau och var tillsammans med prins Lennart hos henne på hennes sextiofjärsdag. I början av september återvände konungen till Stockholm. Drottningens hälsotillstånd förblev i stort sett oförändrat, och sedan konungen i början av oktober avlagt sitt nytt besök i Mainau reste drottningen i mitten på månaden tillbaka till Rom.

Prins Wilhelm och prins Lennart tillbringade julen hos drottningen och den 26 jan. 1930 reste konungen till Rom. En tre dagar senare utfärdad bulletin lyder:

»Slemavsöndringen i några lungorna är väsentligt ökad. Upphostningen är ihållande och modosam. De ofta påkommande anfallen av andnöd äro svåra och bekymmersamma. Hjärtverksamheten är stundom mindre tillfredsställande. Krafterna äro betänkligt nedsatta, nätterna relativt lugna».

Detta meddelande, som innebar att sjukdomen nu tagit en allvarligare vändning, framkallade allmän oro och förstämning. De följande dagarna ingingo en mängd privattelegram från Rom av mycket oroande art till såväl svenska som utländska tidningar. Den 2 februari utsändes ett officiellt meddelande från Rom, att förste livmedikus Munthe icke för det dåvarande skulle utsända ytterligare bulletiner om drottningens hälsotillstånd. »Drottningens tillstånd är, ehuru allvarligt, ungefär detsamma som under de senaste sju månaderna. Drottningens sjukdom har sin grund i en långvarig attack av bronchitis, varav hon lidit i flera år. Drottningens krafter äro för tillfället givetvis betydligt nedsatta av de ofta förekommande haftiga hostanfallen och därav framkallade sömnlösheten, men hjärtat är starkt. Drottning Victoria är livligt intresserad av händelserna i sin omgivning och läser dagligen tidningarna» hette det i meddelandet. Detta meddelande kunde likväl icke lugna oron, och därför såg man sig nödsakad att i ett officiellt meddelande den 10 februari varna för de mer eller mindre oriktigt privata meddelandena från sjuksängret. Den 15 februari utsände förste livmedikus Munthe en bulletin, som talade om någon förbättring i drottningens tillstånd, men redan två dagar senare, den 17 februari, kom ett meddelande av mycket allvarlig art. Detta meddelande var av följande lydelse:

»Drottningen hade i går ett synnerligen svårt och ihållande anfall av andnöd. Tillståndet är allvarligt. Natten har varit lugn.»

Samtidigt meddelades, att konungen, som ämnat resa till Nizza, skulle kvarstanna i Rom, vilket i sin mån underströk allvaret i läkarens bulletin. De följande dagarna väntade landet med spänning på meddelandena från Villa Svezia. De så gott som varje dag utsända bulletinerna berättade att tillståndet var i huvudsak oförändrat. Den 21 februari utsände förste livmedikus A. Munthe en bulletin av följande lydelse:

»I följd av den ökade slemavsöndringen i lungorna och den försvårade upphostningen är andningen mera besvärlig och ansträngande. Hjärtverksamheten är ofta mindre tillfredsställande. Tillståndet är i övrigt oförändrat.»

De följande dagarna talade de privata meddelandena växelvis om förbättring och försämring, medan de officiella bulletinerna icke kände till, att någon förändring i tillståndet inträtt.

Men så kom en dag från i mars, då det meddelades från Rom, att drottningen haft upprepade svimningsanfall, och i ytterligare några telegram beskrevs drottningens tillstånd som oroande och allvarsamt. Vid denna tid begåvo sig även prins Wilhelm och prinsessan Ingrid till Rom. Man förstod, att slutet var nära, även om de sedermera från Rom utsända bulletinerna så gott som genomgående i korthet konstaterade, att drottningens tillstånd var oförändrat.

Under de sista dagarna tycktes drottningen t. o. m. ha blivit något bättre. Anfallen av andnöd blevo något lindrigare och mindre ofta påkommande, och överhuvudtaget voro dagarna lugnare. Nätterna stördes dock alltjämt av plågsam hosta. Med anledning av denna avspänning ansåg sig konungen kunna för några dagar lämna Rom och for därför i måndags tillsammans med prinsessan Ingrid till Neapel.

Men plötsligt inträffade en försämring i drottningens tillstånd, och de kungliga kallades åter till Rom. Natten till fredagen hade nämligen, enligt en i går middags utsänd bulletin, varit orolig. Drottningens hjärtverksamhet hade ökats, och andtagningen var besvärlig. Redan på kvällen var allt slut.

Drottning Victoria.

Från Rom anlände kl. 7,40 i går afton följande telefoniska meddelande till T. T.:

»Drottningen avled lugnt och stilla i afton kl. 7 i hjärtförlamning.

A. MUNTHE.
Förste livmedikus, H. M. Drottningens läkare.

Rom, Villa Svezia den 4 april 1930.»